

TOULKY EVROPOU

Špicberky: arktický ráj

Myslíte si, že Špicberky jsou nepřístupné místo daleko na severu, kde je jen mráz a led a nic tam nežije? Opak je pravdou! Je to nádherná, rozmanitá země s fjordy, zasněženými masivy hor a mohutnými ledovci. Tady ještě můžete prožít dobrodružství jako z dob objevitelů z počátku 20. století. Divoká zvířata můžete pozorovat zblízka, protože se nebojí člověka. Arktický ráj.

Text a foto: Jiří Soural / Norsko

Ani Daleký sever už dnes není správný příměr. Z Osla do Longyearbyenu, vstupní brány do ledového království, se dostanete za pouhé tři hodiny letu. Bývalé hornické město Longyearbyen je dnes moderní metropole se všemi vymoženostmi civilizace. Norové a turisté sem prý létají i jen na prodloužené víkendy, na výlety po okolí na sněžných skútrech nebo se psím spřežením. Na mě v přístavu čeká expediční loď, na které budu bydlet a s ní se plavit kolem pobřeží, podnikat treky na pevninu, pozorovat a fotografovat arktickou krajinu a přírodu.

Longyearbyen je malý, má jen 2100 obyvatel a tvoří ho několik ulic s montovanými domky. Leží na permafrostu, a tak se tady staví trochu jinak než u nás: stavby nemají základy a inženýrské sítě se vedou po zemi. Navštívit můžete i místní univerzitu, nejsevernější na světě, a vedle ní polární muzeum. Po měsíci občas potkávám muže s kulovnicí přes rameno. Jsou povinně ozbrojeni proti ledním medvědům. Za hranicemi města na toto nebezpečí upozorňují i výstražné dopravní značky. Divoká příroda je tu opravdu na dosah ruky. Mezi domky jsem zahlédl pasoucí se soby, divoké husy a bernešky.

Expediční trojtěžík Rembrandt

Konečně vyplouváme! Náš expediční trojtěžík Rembrandt má i motory, takže nebudeme odkázáni jen na vítr a plachtění. Vlastně to bude spíš naopak: převážně pojedeme na motor a plachtění si můžeme vyzkoušet, když budou vhodné podmínky. Trochu méně romantiky, ale účel světlí prostředky. O to víc obdivuji mořeplavce v dávných dobách, kteří byli odkázáni jen na sílu přírodních živlů.

Opouštíme Longyearbyen přes Ledový fjord (Isfjorden), posílám poslední zprávy rodině a známým, protože odteď budeme bez mobilních signálů. Jak říká kapitán: „Žádné mobily, žádné maily, žádný Facebook, jen fotky a užívání přírody!“ Začínám tak více vnímat tvary arktické krajiny, útesy, fjordy, nádherné světlo...

Několikrát denně kotvíme u pobřeží a vyrážíme zodiakem na pevninu za pozorováním arktické krajiny a zvířat. Naše loď kotví v zátocě se zasněženými horami a ledovci v pozadí vypadá úchvatně, fotografuji záběry jako z románu Julesa Verne.

Arktická zvířata

Při ústí Isfjordu je obrovský skalní masiv Alkhornet, kde se v květnu chystají ke hnízdění

Záliv Ytre Norskøya

Arktická scénérie v Medvědím fjordu (Bjørnfjorden)

Špicberští sobi

Královský fjord (Kongsfjorden) v půlnočním světle

Racek šedý

Soubor mrožích samců

Arktický park

obrovské kolonie ptáků. Dole pod skalami se pasou sobi, divoké husy a bernešky, což už je pro nás v tuto chvíli běžný standard. Zvířata tady nemají z člověka přirozený strach, to nám umožní je pozorovat na několik málo metrů, takže mám pocit, že se stávám součástí této divoké arktické přírody. Cítím se úžasně, všude ticho, jen křik ptáků a cvakání fotoaparátů. Arktický park.

Dál plujeme podél Země prince Karla (Prins Karls Forland), kde zimují a odpočívají kolonie mrožů. Pozorovat a fotografovat tyto více než tunové kolosy ze vzdálenosti pár metrů je vzrušující zážitek. Už když se k nim blížíme, zvedají hlavy, my zaklekáme do sněhu, abychom je nepoplašili, ale obavy jsou zbytečné. Mroži nás nechávají se přiblížit, dokonce se mi zdá, že se předvádějí a pózují hlavami. Jsme tak blízko, že dokonce cítíme, jak jim smrdí z tlamy. My se nemusíme bát, že by nás napadli, na souši jsou pomalí a nemotorní, ve vodě by to bylo horší.

Půlnoční slunce

Vypluli jsme ze zázemí fjordů a jsme na otevřeném moři. Velmi rychle se mění počasí, vítr nabírá na síle a zvedají se vlny. Ty si během chvilky pohrávají s naší lodí jako s krabičkou

Je skoro půlnoc, ale tady je polární den, krásné světlo, slunce je nízko nad obzorem a nezapadá.

od sirek. Je mi jasné, že dojde na okamžik, na který jsem se předem připravoval – jak zvládnout mořskou nemoc. Pomohl obyčejný kinedryl a ležet ve vodorovné poloze. Navíc kinedryl mě hezky uspal, takže to nejhorší jsem prospal, a když konečně vplouváme do Královského fjordu (Kongsfjorden), jsem odpočatý a čerstvý k novým zážitkům. A že také přicházejí. Nádherná laguna Kongsfjorden je lemována obrovskými ledovci, hladina je klidná jako zrcadlo a v ní se odráží ta dechberoucí ledová krása. Jsem jediný na palubě (ostatní asi ještě rozdýchávají mořskou nemoc), cvakám fotoaparátem jako o život. Kolem lodi pluje na ledové kře tuleň. Dívá se na mě, jako by mě chtěl pozdravit. Je skoro půlnoc, ale my máme polární den, slunce je nízko nad obzorem, ale nezapadá. Nádherné nízké světlo barví hory a ledovce lemující lagunu. Ráj pro fotografa. Užívám si to ve své

Tuleň vousatý

samotě na palubě a jsem šťastný. Tohle je silný okamžik. Absolutní ticho, loď kotví, motory neběží.

S ránem přichází změna počasí, vítr, déšť a sněh. Plujeme k Ny Ålesundu, městečku s vědeckými základnami a výzkumnými stanicemi, centru polárního výzkumu na Špicberkách. V minulosti odtud startovaly slavné polární expedice k severnímu pólu. Svůj památník tady má jeden z nejslavnějších Norů, první člověk na jižním pólu, slavný polární badatel Roald Amundsen. Seznamujeme se se životem komunity výzkumníků, jak tu žijí ve vzájemné pospolitosti, navzájem si pomáhají a sdílejí některé prostředky, i když jsou každý třeba z jiného státu. Podmínky tady, na severu, je k tomu předurčují. V Ny Ålesundu je také nejsevernější poštovní úřad na světě, zkouším tedy poslat odtud pohlednici do České republiky, schválně, za jak dlouho dojdou domů. Nakonec to bylo za čtrnáct dní.

Nejsevernější bod expedice

Proplováme dále podél západního pobřeží Špicberků, až k nejsevernějšímu bodu naší expedice. Jsme na 80° 00" severní šířky, dál na sever je už jen Severní ledový oceán. Nikdy jsem nebyl tak daleko od civilizace. Odtud je to už jen 1100 kilometrů k severnímu pólu. Moře je volné, pustilo nás až sem. Zažíváme globální oteplování Arktidy

v přímém přenosu. Před 10 lety by bylo nemožné se sem po moři dostat.

Yttre Norskøya a Fugelsangen jsou místa, kde se koncentrují obrovské kolonie alkounů malých, aby zde zahníždili a vyvedli mláďata. My jsme se dnes měli stát součástí jejich kolonie. Šplháme na skály, po chvíli nám náš průvodce dává znamení, abychom si sedli a zůstali v klidu. Vytahují netrpělivě fotoaparát, ale gestem mi naznačuje, abych jen seděl. Po chvíli se k nám snáší tmavý mrak, snad tisíce ptáků, připadám si jak v Hitchcockově filmu. Alkouni přistávají všude kolem nás, pohybují se doslova pár centimetrů od nás. Po chvíli se jako na povel celé obrovské hejno zvedne a za hlasitého křiku obkrouží nad našimi hlavami a nad fjordem několik kol, aby u nás zase přistáli. Jsme součástí divoké přírody procesu přípravy hnízdění kolonie divokých ptáků. Úžasný pocit, který těžko něco překoná. Mám slzy v očích, jak mě to dojalo.

Velryby a Medvědí fjord

Vracíme ze zpět po západním pobřeží Špicberků na jih, kde za několik dnů zakotvíme opět v Longyearbyenu. Cestou kotvíme

Kolem nás proplouvá hejno bílých velryb: běluhy. V tichu je slyšet jejich echa...

v Medvědí fjordu (Bjørnfyorden), nikde nikdo, jen my sami, ticho. Kapitán nás vyzývá, ať jdeme na palubu. Je nádherné počasí, svítí sluníčko, je teplo, pohybujeme se jen v tričkách a mikinách. Klima je v tuto dobu tady vůbec příznivé. Ještě v dubnu jsem na internetu zaznamenával i teploty pod minus 20, teď v květnu jsou teploty lehce nad nulou, a když nefouká vítr, je příjemně. S oblečením jsem si moc hlavu nedělal. Většinou mám na sobě nahore dvě vrstvy a lehkou přerovku, dole jednu vrstvu a lyžařské kalhoty a na nohou zateplené holínky, hlavně kvůli nástupu a výstupu ze zodiaku do moře. Čepici na hlavu a lehké rukavice.

Kolem naší lodi proplouvá hejno malých bílých velryb: běluhy. V tom tichu je slyšet jejich echa, jak se dorozumívají. Když běluhy odplouvají, kapitán velí vzít zodiaky – bude nás vozit po laguně. Veze nás na nejlepší místa pro fotografování. Pořizuji mnoho fotek a videa úchvatných arktických scénérií, i naše loď do toho nádherně zapadá. Tohle už mockrát za život nezažiju. Díky!

Severozápadní pobřeží Špicberků bylo proslulé lovem velryb. V jedné z bývalých velrybářských osad z 18. století, Smeerenburgu, můžete dnes vidět pozůstatky domů a pecí,

v nichž se taval velrybí tuk. Dřevěné zbytky staveb jsou zakonzervované mrazem, jsou ponechány na místě a podle místních zákonů se žádné artefakty na Špicberkách starší roku 1950 nesmějí přemísťovat nebo odvázet pryč. To platí i pro přírodní artefakty, jako kostry zvířat, zkameněliny a další.

Když se pak na obzoru objeví siluety Longyearbyenu, je mi smutno. Víím, že musím opustit ráj, který mi přirostl k srdci. Musím se sem vrátit, třeba proto, abych na vlastní oči viděl a fotil krále Arktidy: ledního medvěda, kterého se mi tentokrát zahlédnout nepodařilo. ◀

Jiří Sural

Nadšenec do cestování a fotografování, jehož srdeční záležitostí jsou polární kraje. Projel severní Norsko, Island a Špicberky a chystá se do Grónska. „Byl bych rád, aby lidé, kteří uvidí mé fotky, pocítili krásu a genia loci míst, která jsem navštívil,“ říká.

Inzerce 311319/24

Nejsevernější pošta na světě, Ny Ålesund

**CESTOVATELSKÉ STŘEDY
V NÁRODNÍM MUZEU**

**ZNÁMÉ OSOBNOSTI
VYPRÁVÍ NAŽIVO
NEJEN O CESTOVÁNÍ**

Moderuje Ruda Švaříček
Každou středu
od února do dubna

**NÁRODNÍ
MUZEUM**

www.cestovatelskestredy.cz

23. ROČNÍK FESTIVALU

GO KAMERA
CESTOVATELSKÝ FESTIVAL

TÉMA: JIŘÍ HANZELKA & MIROSLAV ZIKMUND

16.–19. LEDNA 2020

BBV BRNO / PAVILON P

www.gokamera.cz

CESTOVNÍ KANCELÁŘ
LIVINGSTONE
AFRIKA ASIE AMERIKA AUSTRALIE ANTARKTIDA